

SECTIO II.

PLANTÆ CELLULARES.
CELPLANTEN.

ZIJN ALLÉÉN UIT CELWEEFSEL ZAMENGESTELD.

† PLANTÆ CELLULARES FOLIOSÆ.

Zijn van duidelijke bladen en stengen voorzien.

Classis I. MUSCI FRONDOSI.

Fructificatio capsularis; capsulae terminales vel laterales, pedicellatae vel sessiles, calyptratae, operculatae, uniloculares, polysporae, sporis columellae affixis; calyptra et operculo maturitate plerumque deciduis. — (K. I. 232.)

De *Bladmossen* zijn overblijvende kruidachtige celplanten, met kleine, gave, gezaagde of gaafrandige bladen met of zonder nerven, met onduidelijke mannelijke, duidelijke vrouwelijke bevruchtingswerktuigen. Leven over de gansche wereld.

Eigenschappen: zijn weinig bekend. Doch schijnen zij noch bijzondere stoffen noch eigenaardige krachten te bezitten. Velen hebben eenen zeer zacht zamentrekkenden smaak. Weleer schreef men aan velen zeer bijzondere krachten toe, aan *Hypnum* narcotische, aan *Polytrichum* en *Funaria* de eigenschap, het uitvallen

der haren tegen te gaan, aan anderen diaphoretische enz. krachten!

Fam. LXXVI. BRYACEÆ. ENDL.

I. POLYTRICHUM L. *excl. sp.* — Capsula terminalis. Peristoma simplex brevissime 16—64-dentatum. Capsulae orificium membrana arida peristomatis dentibus prehensa tectum. Calyptra pilis deflexis hirsuta.

(580) I. P. COMMUNE BRID. Caule simplici, f. lineari-lanceolatis, perichaetialibusque superne setaceis, omnibus serrulatis; capsulae oblongo-tetraëdrae operculo pyramidato. *Groot Vrouwenhaar* F. B. Sept. II, 1. p. 131. — *Gr.* in de bosschen van Europa, Azië, N. Amer. ♀. — *Ic.* D. 11. fig. A.

G. D. De geheele plant: HERBA ADIANTI AUREI, POLYTRICHI seu MUSCI CAPILLACEI MAJORIS.

E. Zonder reuk en smaak.

W. Ligt zamentrekkend, oplossend, zweetdrijvend enz.?

G. In INFUSIE tegen borst-, milt-leverziekten. — Onlangs weder als emmenagogum aangeraden (1 dr. op 1 ℥ water tot 10 oncen gekookt; 'smorg. en 's av. de helft.).

De aanverwante soorten: P. FORMOSUM HEDW. *Bevallig Vrouwenh.* F. B. Sept. II, 1. p. 129, P. JUNIPERINUM DILL. *Geneverbladig V.* — F. B. t. a. p. p. 127, P. GRACILE MENZ. *Slank V.* — F. B. t. a. p. p. 129, enz. worden zonder twijfel met de eerste soort verwisseld. *Ic.* D. 11. B.

Vroeger waren nog officineel:

(581) FONTINALIS ANTIPYRETICA L. *Groot Bronnos* F. B. Sept. II, 1. p. 92 tegen longziekte.

(582) HYPNUM TRIQUETRUM L. *Driekantig Dekmos* F. B. Sept. t. a. p. p. 60. als MUSCUS VULGARIS, h.v. tegen kinkhoest.

(583) LESKEA SERICEA HEDW. *Zijdeachtige Leskia* F. B. Sept. t. a. p. p. 84; allen nu geheel vergeten.

Classis II. HEPATICÆ.

Fructificatio capsularis: capsulae terminales vel laterales, pedicellatae, sessiles vel frondi immersae, operculo destitutae. I-

loculares, polysporae sporis in plerisque filamentis spiraliter tortis (elateribus) intermixtis. — (K. I. 231).

De *Levermossen* zijn van de bladmossen door gebrek van het operculum gemakkelijk te onderscheiden, overigens in verspreiding en krachten gelijk.

Sommigen hebben geene duidelijk gescheiden steng en afzonderlijke bladen.

Eigenschappen zijn weinig. *Marchantia* weleer tegen leverziekten gebruikt, heeft daarvan aan de gansche Klasse den naam gegeven.

Fam. LXXVII. MARCHANTIACEÆ ENDL.

(584) MARCHANTIA POLYMORPHA L. *Veelvormige Marchantia* F. B. Sept. II, 1. p. 217. — Gr. over de gansche aarde. — Ic. D. 12. Van eigendommelijken reuk en zacht zamentrekkend, iets scherp, had als HERBA HEPATICÆ FONTANÆ seu LICHENIS STELLATI, in verstoppingen enz. eenige beroemdheid.

(585) M. CONICA L. Van gelijke kracht, heette LICHEN PETRÆUS LATIFOLIUS.

††. PLANTÆ CELLULARES APHYLLÆ.

Het weefsel is in geene duidelijke stengen en bladen gescheiden, maar vormt een blad- of steelvormig loof (*frons*).

Classis III. LICHENES.

Plantae aëreae, perennes, asymetricae, cellulis sphaeroideis, tubulosis, fibrosis, laxè aggregatis conflatae, strata duo componentibus. Thallus nunc irregulariter matrici instratus, gra-

nulosus, strato corticali deficiente, nunc expansus, matrici adnatus, continuus, strato corticali et medullari praeditus, nunc filamentosus, fruticulosus: Apothecia (fructus) composita e receptaculo, nunc e thalli substantia formato (excipulum thalloses) nunc heterogeneo (excipul. proprium), nunc duplici (thallose et proprio); et e strato prolifero e sporis nudis vel intra ascos inclusis, conflato. — (K. I 227).

De *Korstmossen* groeijen op allerhande voorwerpen, de aarde, steenen, boomen enz., nooit in het water. Licht en vochtigheid der lucht zijn noodige vereischten voor hunnen wasdom, welke vooral door het ontbreken van de laatste gedurende het drooge jaargetijde veelal geheel stil staat.

Eigenschappen Zij bevatten eenige eigenaardige, met zeimeel eenigzins overeenkomende stoffen, waardoor zij zeer voedzaam zijn, bittere stoffen, *Cetrarine*, hars, veelal kleurstoffen, De *CANDOLLE* onderscheidt; 1. *kleurstof gevende korstmossen*, welke eene aanzienlijke hoeveelheid, vooral *blauwe en roode kleurstof* bevatten; hiertoe behooren vooral die van een korstig, korrelig weefsel; 2. *geneskrachtige korstmossen*, die *slijm*, veelal met iets *bittere stoffe* verbonden, bevatten, en dan als nutrientia tonica, roborantia belangrijk voor de geneskunst zijn. — Velen leveren een goed voedsel voor mensch en dieren.

Nam. LXXVIII. PARMELIACEÆ FR.

I. *PARMELIA FR.* Thallus cartilagineus varius, e centro horizontaliter expansus, bilateralis, hypothallo fultus. Apothecia scutelliformia horizontalia, excipulo thallose discum subearaceum marginante.

B. (386) I. P. *ISLANDICA SPR.* Thallo caespitose erecto subcartilagineo olivaceo-badio subtilis albidiori, laciniis multifidis canaliculatis dentato-ciliatis, fertilibus dilatatis, scutellis appressis planis concoloribus subintegerrimis. *Yslandsche Mos.* — *Syn.* Lichen islandicus L. Cetraria isl. Ach. — *Gr.* op den grond, in de bosschen enz. van Europa, vooral in het noorden en op bergen, in N. Amer. — *Te. D.* 10.

G. D. De geheele plant: *LICHEN ISLANDICUS.*

E. Riekt weinig, smaak sterk bitter, slijmig.

B. Bladgroen, 1,6, Cetrarine 3,0, niet kristalliseerbare suiker 3,6, gom 3,7, apothema 7,0, mos-zetmeel 44,6, Bilichenas Potassae, Lichenas Calcis en Phosphas Calcis 1,9, zetmeelachtig geraante 36,2. (BERZELIUS). Cetrarine is het bittere beginsel, en door HERBERGER in kristalvorm daargesteld.

W. Voedend, emoll., tonisch.

G. Tot voeding, versterking van aton. slijmvliezen, blennorrhoea pulmonum. enz. in DECOCT. (1 onc op XII onc.), POEDER.

P. GELATINA EN PASTA LICHENIS ISL. De cetrarine is een bestanddeel van de SALINO ANTIFEBRILE van RIGATELLI, in Italië tegen feb. intermitt. beroemd.

(587) 2. *P. PARIETINA* ACH. Thallo orbiculari flavo vel luteo subtus pallidiori subfibrilloso, lobis planis apice dilatatis crenatis, scutellis concoloribus integerrimis. — *Syn.* Lichen parietinus L. *Gr.* op boomstammen, dood hout, steenen over de geheele aarde zeer algemeen. — *Ic. D. 8. H. V. 46.*

G. D. De geheele plant, LICHEN PARIETINUS.

E. Zwak bitter-slijmig van smaak.

B. Gele kleurstof (Parmeliageel) 3,5, roode kleurstof (P.rood) 0,5, was, bij het verkoelen van het alcoh. decoct gepracip. 1,0, gekristall. stearine 0,5, chlorophylle 6,0, weeke hars 3,5, gom en moszetmeel 9,0, plantenslijm 5,2, suiker, extractstof, keukenzout, een plantenzuur Potaschzout 2,8, Apothema met sporen van Phosphas Magnesiae 2,0, Apothema door Potaschloog uitg. 15,0, zetmeelachtige plantenvezel 46,0, water, sporen van vlugtige olie, verlies 5,0. (HERBERGER).

G. Tegen feb. intermittens geprezen, thans bijkans ongebruikelijk.

(588) 3. *P. SAXATILIS* ACH., *P. OMPHALODES* ACH. en andere soorten waren vroeger als *USNEA seu MUSCUS CRANII HUMANI* tegen diarrhee, epilepsie enz. gebr. en tot zeer hoogen prijs in Frankr. verkocht. Ook *USNEA HIRTA* kwam als zoodanig voor. » Triste monumentum struit credulitatis et superstitionis, cum olim praesentiam singularem a lichenibus et muscis expectarent, qui craniis humanis innascerentur, cujus humanae imbecillitatis memoriam servant multi vetustiores libri practici et de materia medica conscripti." MURRAY.

(589) *STICTA PULMONACEA* ACH. gaf *HERBA PULMONARIAE ARBOREAE seu MUSCUS PULMONARIUS QUERCINUS*.

(590) PELTIDEA CANINA ACH, P. APHTHOSA ACH. waren als MUSCUS CANINUS *seu* HEPATICA TERRESTRIS *seu* LICH. CINEREUS TERRESTRIS, tegen velerlei ziekten zelfs hydrophobie, thans nog als volksgeneesmiddel tegen, longziekten, gebruikelijk; zwak bitter. De laatste heette ook LICHEN CUMATILIS. — P. — PULVIS ANTILYSSUS, obsoleet.

Fam. LXXIX. USNEACEÆ FR.

(591) USNEA FLORIDA ACH. EN U. HIRTA ACH. weleer als MUSCUS QUERNUS ALBUS gebr. De laatste heette ook MUSCUS CRANII HUMANI, zie p. 328.

(592) EVERNIA PRUNASTRI ACH. gaf MUSCUS ARBOREUS *seu* AGACIÆ; ligt bitter.

B. (593) ROCCELLA TINCTORIA ACH. — *Syn.* Lichen Roccella L. *Gr.* op de rotsen langs de Midd. zee, de Canar. eil., eil. van het Groen. Voorgeb. enz. — *Ic. D.* 9. Wordt tot bereiding van *Lakmoes* gebruikt, ook nog in onze fabrieken, doch zeldzamer dan weleer. — Men vindt ook R. PHYCOPSIS ACH.

Fam. LXXX. LECIDINEÆ FR.

(594) LECANORA TARTAREA ACH. — *Syn.* Lichen tartareus L. *Gr.* veel in N. Europa op de aarde, rotsen enz. — *Ic. D.* 7. Wordt thans vooral als *mousse de Suède* in onze Lakmoesfabrieken gebruikt. Men vindt ook L. PARELLA ACH. In Engeland trekt men er het *Cudbear* of den rooden Indigo uit.

(595) VARIOLARIA OREINA ACH. Zoude in de Auvergne tot bereiding der *orseille* dienen.

(596) V. AMARA ACH., menigvuldig op Europ. boomstammen, is door CASSEBEER als surrogaat voor Kina tegen intermitt., 10 gr. p. d. aangeraden. RICHTER gebruikte in plaats van deze v. COMMUNIS ACH., 2—3 maal daags 15—20 gr. met gelukkig gevolg. Het bittere beginsel is door ALMS in kristalvorm afgescheiden. *Picrolichenine*. — Volgens nieuwere Lichenologen is Variolaria niets als de onvruchtbare thallus van andere Lichenes, en V. amara en V. communis zouden bepaaldelijk uit PERTUSARIA COMMUNIS FR. ontstaan.

(397) *CENOMYCE PYXIDATA* ACH. gaf *MUSCUS PYXIDATUS* tegen kinkhoest, koorts enz.

(398) *C. COCCIFERA* ACH. leverde insgelijks *MUSCUS PYXIDATUS* of *HERBA IGNIS*, als specificum tegen kinkhoest.

Aanmerking. Een zeer groot aantal korstmossen wordt op de officinele basten aangetroffen en hunne nadere kennis is vooral voordien Pharmaceut belangrijk. Wij gaan dezelve echter thans met stilzwijgen voorbij, omdat hunne kennis alléén tot de onderscheiding der basten dient en alzoo tot de Pharmacognosie behoort, en geen gedeelte der geneeskrachtige Plantenkunde kan uitmaken. Schoone afbeeldingen met goede beschrijvingen vindt men in GOEBEL'S *Waarenkunde* en FÉÉ *Ess. sur les Crijptogames des écorces officinales*. — Vergel. ook p. 132—134.

Classis IV. ALGÆ.

Plantae submersae vel rarius hygrobiae, nudae vel gelatina circumdatae, mucosae, gelatinosae, membranaceae, contextu toto e cellulis variae formae, saepissime elongatis et in fila simplicia vel ramosa, continua vel articulata, libera vel in formam variam consociata, dispositis compositae; tota superficie nutrimentum haurientes; vivipartu, proliferatione, perfectiores sporiis nudis vel intra sporangia inclusis propagatae. — (K. I. 223.)

De *Wieren* vormen eene groote klasse der celgewassen, en zijn geheel aan het water gebonden; want met uitzondering van enkelen, welke op vochtige oorden wassen, leven allen in het water. Men treft onder hen de meest verschillende vormen aan, zoowel zeer eenvoudige wezens uit vrije holle bolletjes bestaande, als meer zamengestelde, bladdragende, met duidelijke spora tot de voortplanting voorzien. Sommigen schijnen eenen overgang naar het dierenrijk te maken. Men vindt Algen in alle wateren der gansche aarde.

Eigenschappen. De meer zamengestelde vormen, vooral de zeewieren, bevatten eene *slijmachtige geleiachtige* stof, waaruit zij bijkans geheel zijn zamengesteld. MULDER heeft eene nader te noemen soort onderzocht en de belangrijke ontdekking gedaan, dat deze gewoonlijk voor eene soort van gelei gehoudene stof, *zuiver Pectinum* is. Hiermede is veelal *slijmsuiker* en

een groot aantal zouten verbonden, vooral *Chlorureta* en *Jodureta*. — Vele Algen leveren een nuttig voedsel en verzachtende geneesmiddelen; door de eigenaardige zouten verkrijgen anderen bijzondere geneeskrachtige eigenschappen. Opmerkenswaardig is onder dezen de wormdoodende kracht, welke aan vele Zee-Algen eigen is.

Fam. LXXXI. FUCACEÆ LMX.

I. FUCUS AG. Frons coriacea, filiformis vel plana, plerumque dichotoma, saepe costata, vesiculis immersis cavis interdum donata, apothecia unilocularia, tuberculata, tuberculis apice pertusis, peridiola hyalina, sporidiis nigricantibus farcta, includentibus.

(599) I. F. VESICULOSUS L. Fronde plana, costata dichotoma integerrima, receptaculis subellipticis, abortientibus in vesicis abeuntibus. — *Inlandsch.* — Zeer afwisselend in vorm. — *Gr.* in de Noord-Oost-, Midd. Zee, Oceaan enz. in tallooze menigte $\frac{1}{2}$. *IC. PLECK* 748. *BASTER Natuurk. Uitspanningen* II, Tab. X.

G. D. De gansche plant: QUERCUS MARINA.

E. De versche plant heeft eenen eigendommelijken reuk, smaak zoutachtig-slijmig.

B. Joduretum Sodii, Carbonas, Sulphas, Murias, Phosphas Calcis, en Soda-zouten.

W. Oplossend op het systema lymphaticum.

G. *Inwendig* tegen klierzwellingen, de asch; *uitwendig* tegen scrophelen enz. — Bij tering legde LÆNNEC den ganschen Fucus voor de bedden der lijders.

P. De verkoolde plant, ÆTHIOPS VEGETABILIS; JODIUM. Deze laatste stof, welke het voorname werkzame beginsel der plant is, wordt thans bijkans alleen gebruikt. Men bereidt dezelve uit de, door verbranding der plant daargestelde, KELP of VAREC-SODA, in Frankr., op de engelsche eil. enz. In deze Varec ontdekte COURTOIS 1813 te eerst de Jodine.

De meeste soorten van dit geslacht worden tot hetzelfde doel gebruikt, als F. SERRATUS L., F. CERANOIDES L., F. NODOSUS L., F. SILIQUOSUS L. enz.

(600) SARGASSUM COLUMBI MQ. (*Syn.* S. vulgare Ag. S. bacciferum Ag.) vooral in den Oceaan in tallooze menigte drijvend,

wordt door de zeevarenden tegen ziekten der urien-werktuigen gebruikt.

(601) LAMINARIA SACCHARINA LMX. (FUCUS L.). — *Gr.* bijkans in alle zeeën, wordt als Salade gegeten. De op hare oppervlakte efflorescerende suiker? zoude purgerend zijn.

(602) L. BUCCINALIS AG. aan de Kaap, gewoonlijk *Kaapsche Trompetten* genoemd, geeft aldaar eene Varec-soort, welke zeer rijk aan Iodium is.

Fam. LXXXII. FLORIDÆ LMX.

I. SPHÆROCOCCUS AG. Frons coriacea vel membranacea, purpurascens, varia, sporidia subrotunda vel angulata, conglobata vel seriata intra apothecia sphaerica discreta, demum saepius poro peitusa.

B. (603) I. s. HELMINTHOCHORTOS AG. Fronde cartilaginea tereti caespitosa implicata, ramis setaceis subdichotomis tranverse substriatis, tuberculis hemisphaericis lateralibus sparsis. — *Syn.* Fucus Helminthochorton DC. Ceramium Helminthochortos Roth. *Gr.* in de Middell. zee, vooral op de kusten van Korsica 2. — *Ic. D. 15.*

G. D. De geheele plant, met een groot aantal van andere Algen en zeepolijpen vermengd, zoo dat men uit eene groote hoeveelheid, gewoonlijk maar zeer weinig echte Helm. vergaderen kan, HELMINTHOCHORTON *seu* MUSCUS HELM. *seu* M. CORSICANUS *seu* CORALLINA CORSICANA *seu* RUBRA, *seu* CORALLINA MELITOCORTON.

E. Van doffen reuk en sterk zoutachtigen onaangenamen smaak.

B. Geleistof 602, vezel 110, Sulphas Calcis 112, Murias Sodæ 92, Carbonas Calcis 75. In 1000 d. (BOUVIER.) Later vondt men ook eene kleine hoeveelheid Jodium en Bromium.

G. In POEDER, in INFUS., DECOCT, tegen ingewandswormen; in onze tijden ook weer tegen Scrophulosis geroemd, $\frac{1}{2}$ once op 1 pint water, 3 maal daags 1 wijnglas.

Het schijnt, dat alle de bijgevoegde Algen gelijke kracht bezitten, en dat de eigenlijke *Helmin.* geene bijzondere kracht heeft. In dit opzigt zoude men alzoo de bijvoeging van andere Algen niet kunnen afkeuren, daar deze echter zeer ongelijkmatig is, zoo verdient de *Muscus corsicanus* niet verder aangewend te worden,

te meer, daar men veel zekerder werkende anthelmintica bezit. Onder de bijgemengde Algae vond ik in onze Apotheken vooral: *Zonaria Pavonia Ag.*, *Laminaria Fascia Ag.*, *Sporochnus rhizhodes Ag.*, *Sphacelaria scoparia Lyngb.*, *Cladostephus Myriophyllum Ag.*, *Chondria obtusa Ag.*, *Sphaerococcus corneus Ag.* enz. — Een der beroemdste Algologen van onzen tijd v. MARTENS heeft aangewezen, dat door de Grieken bij Smyrna sinds eeuwen de SPHÆROCOCCUS MUSCIFORMIS als geneesmiddel tegen ingewandswormen gebruikt wordt en vermoedt, dat STEPHANOPOLI in plaats van deze Alge den s. HELMINTHOCHORTON als geneesmiddel heeft aanbevolen.

(604) 2. s. CRISPUS AG. Fronde dichotoma crispa, laminis apice dilatatis integris vel laciniatis, tuberculis hemisphaericis, subterminalibus hinc concavis. — *Syn.* Fucus crispus L., F. ceranoides Gmel., F. polymorphus Lmx., Ulva crispa DC. — *Gr.* in de N. Zee, ook enkel aan onze kusten, in den Oceaan. 2. Groenachtig-purper, gedroogd, verbleekt geelwit. — *Ic.* LYNGB. T. 5.

(605) 3. s. MAMMILLOSUS AG. Fronde dichotoma supra canaliculata, ramis dilatatis integris utrinque mammilloso-tuberculiferis. — *Syn.* Fucus polymorphus Lmx. var. — F. mammillosus Woodw. — *Gr.* met de voorgaande.

G. D. De geheele plant van beiden en eenige aanverwante soorten geeft de ULVA CRISPA seu LICHEN CARRACHENICUS seu CARRACHENICUS.

E. Weinig reuk, smaak zoetachtig lafslijmig.

B. Slijm (80 p.C), Alpha en Beta-hars, sporen van een zuur, van eene vetstof, Chloridum Sodii, Chl. Magnesii, Sulphuretum Potassii, Carbonas Sodae, Phosphas Calcis, Oxydum Ferri, sporen van Silica. (HERBERGER) MULDER bewees dat deze slijm zuiver Ac. pecticum zij. Later vondt men ook sporen van Jodine.

W. Zacht voedend, verzachtend, misschien tevens ligt resolverend op het systema lymphaticum.

G: Vooral in phthisis, en andere ziekten, in onzen tijd te eerst in Engeland, dan ook op het vaste land. GEKOOKT met water of melk. De waarnemingen hieromtrent gedaan vindt men in Dr. H. VAN BEECK VOLLENHOVEN *Diss. de Lichene Carrachenico.* Amstel. 1835.

P. GELATINA L. CARRACHENICI.

Fam. LXXXIII. NOSTOCHINÆ AG.

(606) NOSTOC COMMUNE VAUCH. — *Sterreschot*, was vroeger gebruikelijk en vooral door de Alchimisten hoog geschat.

Classis V. FUNGI.

Plantae anandrae, e corporibus organicis putrescentibus sive humo enatae; ex iisdem intussusceptione sese nutrientes, in ipso ortu velatae, e cellulis plus minus difformibus compositae, organa omnia simul explicantes, semel fructificantes, dein morientes. Sporidia nuda aut ascis inclusa. — (K. I. 224).

»*Nomades, denudati, autumnales, fugaces, qui Flora reducente plantas, colligunt earum quisquilias sordesque.*» LINNÆUS.

De *Zwammen* wijken in zoo vele opzigten van de overige planten af, dat sommige natuuronderzoekers dezelve als een midden-rijk tusschen planten en dieren beschouwen wilden. Zij vertoonen zich onder allerhande gestalten, dan als naakte zaadkorreltjes op levende of doode gewassen, dan als dunne draden, dan als harde vleezige of vliezige uitbreidingen; anderen stellen kogelvormige of hoedvormige enz. wezens daar. De groene kleur ontbreekt in deze klasse. Zij groeijen over de geheele aarde.

Eigenschappen. Zij bevatten veel meer stikstof dan de overige planten. Als bijzondere bestanddeelen noemt men *Fungine* (eene eigendommelijke vezelachtige smaaklooze stof), *slijm*, *osmazoma*, *Adipocire*, eene eigenaardige zuikerstof, *Phosphor*- en *zwammenzuur*. Velen bevatten vergiftige stoffen. — De meest uiteenloopende eigenschappen worden in deze klasse aangetroffen, waarvan men, bij den tegenwoordigen stand onzer kennis, de oorzaak niet kan aanwijzen. Het is zeker, dat de eigenschappen niet zelden van uitwendige omstandigheden afhangen, daar dezelfde soorten dan eens vergiftig, dan weder onschadelijk zijn, en men in hetzelfde geslacht onschadelijke voedende soorten te gelijk met zeer vergiftigen aantreft. Vergl. V. G. p. 25—32.

Fam. LXXXIV. HYMENOMYCETES FR.

I. POLYPORUS FR. Hymenium pileo homogoneum et concretum, porosum, poris subrotundis, dissepimentis simplicibus, intus ascigeris.

(607) 1. P. OFFICINALIS FR. Pileo suberoso-carnoso ungu-
lato extusque albo-zonato, poris flavescensibus. — *Syn.* Boletus
laricis Jacq. B. purgans P. — *Gr.* op de oude Lorkenstammen
in Z. Europa, Azië. — *Ic.* D. 4.

G. D. De van de uitwendige laag ontdane zwam: AGARICUS
ALBUS seu FUNGUS LARICIS.

E. Riekt naar versch meel; smaakt aanvankelijk zoet, dan
walgelijk bitter.

B. Gedroogd: scherpe in kokende terpentijnolie opl. hars
9,0, hars in koude terpentijnolie opl. 41,0, bitter extract 3,0,
gom 6,0, zwamgeraamte 30,6, water 10,4. (BUSHOLZ). — Gom
met bitter extract en in water opl. plantenzure zouten 8,30,
planteneiwit in oplosbaren toestand 0,70, weeke hars 1,20, hars
in kokend water opl. 2,40, hars door alcohol uitgetrokken 23,50,
wasachtige stof 0,20, extractstof 2,00, Boletuszuur 0,13, zwam-
zuur 0,06, wijn- en phosphorzuur 1,35, potasch 0,33, kalk 0,16,
door zeezoutzuur uitgetrokken gecoag. eiwit en gomachtige stof
15,50, hars door potasch hydrat verkregen 9,50, fungine 15,00,
water 11,00 (BLEY).

W. Inwendig drastisch. uitwendig bloedstremmend.

G. Uitwendig tegen bloedingen en zweren, in substantie;
vroeger ook inwendig tegen ingewandswormen, waterzucht, te-
ring enz.

P. AGARICUS TROCHISCATUS seu TROCHISCI AG. — Geheel obso-
leet zijn: EXTRACT., TINCT. EN RESINA.

(608) 2. P. SUAVEOLENS FR. (*Syn.* Boletus L.) — *Gr.* op
oude wilgenstammen in Europa. — *Ic.* D. 3. Riekt versch
naar anijs; slijmig bitter van smaak, was vroeger als FUNGUS
SALICIS gebr.

(609) 3. P. FOMENTARIUS FR. (Boletus L.) *Gr.* op beuken-
en eikenstammen in Europa.

B. (610) 4. P. IGNIARIUS FR. (Boletus L.) *Gr.* op velerlei
boomstammen.

G. D. Van beiden wordt de vuurzwam: AGARICUS seu FUNGUS

QUERNUS PRÆPARATUS seu AGARICUS CHIRURGORUM bereid; *uitwendig* als stypticum.

(611) AGARICUS MUSCARIUS L. (*Syn.* Amanita muscaria P.) *Vliegdoodende Bladzwam* V. G. p. 33. — *Gr.* in de bosschen van Europa, N. Azië, in den herfst. — *Ic.* D. 5. V. G. Tab. I.

G. D. Het onderste verdikte gedeelte van de steng: FUNGUS MUSCARIUS; van walgelijken reuk en brandend scherpen smaak, eene scherpe narcot. stof (Amaniline) bevattend, van scherpe narcot. werking en krampstillend, vroeger tegen epilepsie enz. gebr. thans zeldzaam *uitwendig* in POEDER tegen chron. huidziekten. — TINCTURA FUNGI MUSCARIJ.

(612) AGARICUS PIPERATUS P. *Peperling*; in de Europ. bosschen gemeen, weleer tegen steen enz. gebr.

(613) EXIDIA AURICULA JUDE FR. (*Syn.* Peziza Auricula L. Tremella al.) *Gr.* op Vlierboom-stammen. — *Ic.* D. 2. — Was vroeger als FUNGUS SAMBUCCI seu AURICULA JUDE gebr. als zwak adstring., refrig. in angina, hydrops, oogziekten (als sponsjes op het oog, daar zij het water gemakkelijk inzuigt). — In onze Apotheken gewoonlijk met kleine soorten van POLYPORI vervalscht, als P. VERSICOLOR FR. enz.

Fam. LXXXV. GASTEROMYCETES FR.

(614) ELAPHOMYCES OFFICINALIS N. AB ES. — (*Syn.* Lycoperdon cervinum L. Sclerodema P.) *Gr.* onder de aarde in bosschen; kogelrond. — *Ic.* D. 1. Vroeger als BOLETUS CERVINUS in gebruik, diaphor., stimulans, aphrodisiacum. Bevat osmazoma, weekhars, vluchtige stinkende stof, vette olie, zwamsuiker, gom, slijm, inuline (BILZ).

B. (615) LYCOPERDON BOVISTA L. (Bovista nigrescens P.) *Gr.* op zandige oorden in Europa. — *Ic.* D. I. V. G. Tab. I. De verdroogde zwam was weleer als BOVISTA, STREPITUS LUPI seu FUNGUS CHIRURGORUM als stypticum uitwendig in gebruik. Volgens JOHN geven 150 gr. van het *Peridium* 1 gr. asch, uit Phosphas Calcis, Potassae, Ferri, Oxyd. Ferri, Soda en Silica bestaande. — Dikwijls worden aanverwante soorten in plaats van deze verzaamd.

(616) TUBER CIBARIUM L. *Truffel*, in Z. Europ. onder de aarde. Als TUBERA ESCULENTA seu TUBERA TERRÆ NOBILIA weleer gebr.

Fam. LXXXVI. GYMNOMYCETES LK.

SPHACELIA LEVEILLÉ. Fungillus parasiticus mollis, difformis, dein apiculatus aut submitrulatus, sporis sphaerico-ovatis in membranam rugulosam gelatinosam coadunatis, formatus, apicem fructus graminis inhabitans.

(617) s. SEGETUM LEV. fusco-flavus, fructum morbose grossificatum inhabitans.

Var. a. Secalis NEES AB ES. — *Gr.* op de vruchten der graangewassen, welke daardoor monsterachtig uitgroeijen, en snavelvormig verlengd worden, terwijl ook hunne kleur en zelfstandigheid veranderen. Vroeger wist men de oorzaak van deze monsterachtige vergrooing niet, of hieldt het gansche zaad voor een' paddestoeltje, als zoodanig door DC. SCLEROTIUM CLAVUS, door FRIES SPERMOEDIA CLAVUS, geheeten. — *Gr.* vooral op de rogge, en wordt daarvan tot officineel gebruik verzameld. — *IC. D. Suppl.* I, 24. V. G. Tab. II. Ook op andere grassen wordt dit plantje aangetroffen.

G. D. Het geheele aldus veranderde vruchtje der rogge. SECALE CORNUTUM seu CLAVUS CEREALIS seu SECALIS.

E. Gepoederd van eenen onaangenaamen reuk, smaak zwak bitter, scherp, onaangenaam.

B. Eigenaardige vette olie 35,0006, vetstof, wit, kristall. 1,0456, Cerin 0,7578, zwamachtige stof 46,1862, Ergoline 1,2466, osmazona vegetabilis 7,7645, suiker 1,5530, gomachtige albumineuse stof met stikstofhoudende roode kleurstof 2,3250, eiwitstof 1,4600, Phosphas Potassae 4,4221, P. Calcis met sporen van ijzer 0,2922, Silica 0,139 (WIGGERS).

W. Prikkelend, iets verdoovend; vooral op den uterus werkend.

G. Bij moeilijke geboorte tot opwekking der weeën, tegen metrorrhagie, in POEDER 5—10—20 gr. p. d. INFUSIE ($\frac{1}{2}$ —1 dr. op 4 onc., om de 10 min. $\frac{1}{3}$ te nemen).